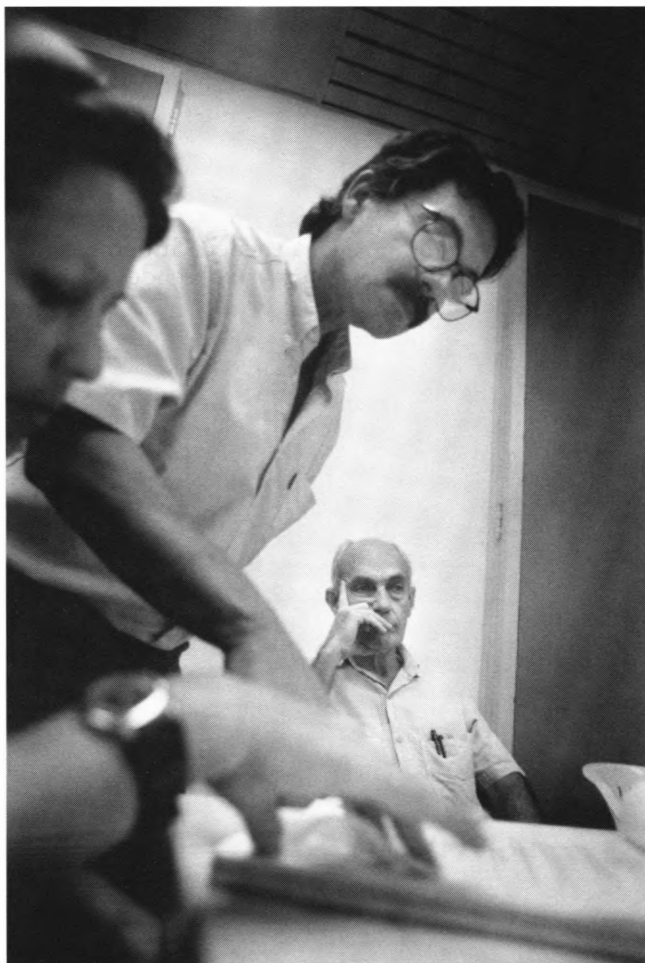

Da Revolutionen mødte bøssen – og sød musik opstod

Det var ikke nemt at få aftalen i hus. Men Magda, den professionelle kontaktperson som er fuldstændig uundværlig for at gennembryde det cubanske bureaukrati, er særdeles effektiv. Hun har belejret sine kontakter gennem flere dage, ringet til Gud-og-hver-mand i timevis, afbrudt Tomas Gutierrez Alea midt i samtaler under filmfestivalen i Havanna, kort sagt: gjort alt det, der skal til for at arrangere et interview med cubansk films *Grand Old Man*.

af Bent Bøkman

Til venstre:
Tomas Gutierrez Alea og Juan Carlos Tabio under for-instruktionen til deres næste film. Foto af Jørgen True, Sputnik Press.
Herunder: Fra filmen. Til venstre i billedet Jorge Perugorria i rollen som Diego.

Instituto del Arte e Industria Cinematográficos, det cubanske filminstitut, i daglig tale kaldet ICAIC, holder til i et par af de utallige stærkt forfaldne to-tre etagers huse, som Havanna har så mange af. Huse, der før den cubanske revolution, var beboet af velstående middelklassefamilier, men som nu er overtaget af statslige institutioner, skoler og læreranstalter.

På 2. salen i en af bygningerne er Tomas Gutierrez Aleas og hans med-instruktør Juan Carlos Tabio i fuld gang med at for-instruere deres næste film, *La Guantanamera*, som handler om to ældre mennesker, der drømmer sig tilbage til deres ungdom - til den tabte forelskelse, seksualitet - og ikke mindst kraft.

Efter en halv times intensivt arbejde med de to gamle skuespillere som spiller hovedrollerne, og presfotografens blitz konstant blinkende, bliver der gjort tegn til pause. Det er endelig blevet tid til interview. Magda fortæller, at der er sat 15 minutter af.

Men først lidt om filmen: Året er 1979. Stedet er Havanna, Cuba. David, den unge revolutionære litteraturstuderende, møder bøssen Diego på en isbar. David er lige blevet forladt af sin pige, og har store

problemer med at acceptere nederlaget. Han bliver i begyndelsen frastødt af Diegos noget feminine væsen, men lader sig alligevel lokke til at blive siddende ved bordet i isbaren, ved synet af de forbudte romaner Diego henkastet placerer foran sig.

Da det samtidig viser sig, at Diego i hemmelighed har fotograferet David, mens han spillede hovedrollen i en amatørproduktion af 'Et Dukkehjem' på universitet, indvilliger han modstræbende i at følge med den lidt ældre bøsse hjem, for at få kopier af billederne.

Det bliver begyndelsen til et platonisk forhold mellem to meget forskellige mænd. Diego står for alt det, David har lært er forkert. For, ud over at være homoseksuel, er Diego også særdeles kritisk over for den cubanske revolution, og stiller konstant spørgsmålstejn ved alt det, den unge partisoldat har lært er sandheden.

David forsøger derfor af al magt at tage afstand til Diego. Ikke mindst i et forsøg på at retfærdiggøre sine efterhånden mange besøg i hans lejlighed overfor en af sine partikammerater og medstuderende. Men han bliver alligevel, meget mod sin vilje, tiltrukket af Diego, som lokker med en stor litterær viden - ikke mindst om forbudte, cubanske forfattere.

Filmens centrale scener foregår i Diegos boheme-lejlighed, hvor de to mænd diskuterer politik, seksualitet og moral. Her bliver fasttømrede holdninger og politiske paroler efterhånden afløst af indsigt, en noget mere nuanceret forståelse af sin egen seksualitet, og bagsiderne af den cubanske revolution.

- Jeg har brugt dramaet som virkemiddel, for at få publikum til at identificere sig med hovedpersonernes problemer, fortæller Tomas Gutierrez Alea.

- Målet er at forstå andre menneskers følelser og reaktionsmønstre - uden nødvendigvis at have de samme seksuelle tilbøjeligheder eller drifter. I denne film er homoseksualitet derfor ikke kun forbundet med sex. Det er også et spørgsmål om, hvordan mænd definerer deres egen rolle i forhold til andre mænd - og ikke mindst ønsket om at man skal acceptere andre menneskers forskellighed fra en selv, siger han.

Den ydre handling, er, set med nordeuropæiske øjne, måske banal. Men det, der gør *Jordbær og choko-*

lade til en absolut seværdig film, er chancen for at opleve macho-kulturens sammenstød med sin absolutte modstander - den homoseksuelle, og ikke mindst historien om de sidste krampetrækninger fra en hendørende revolution.

Men hverken Gutierrez eller Tabio er særligt interesserede i, at tale om filmens til tider krasse kritik af den cubanske virkelighed. *Jordbær og chokolade* kan derfor også ses som en forsigtig begyndelse på en politisk storvask af de forfølgelser og fejltagelser, det cubanske diktatur har begået overfor bøsser og lesbiske.

Overgrebene startede allerede i begyndelsen af 60'erne, få år efter Fidel Castro overtog magten efter at have styrtet diktatoren Batista, hvor man begyndte at føre kampagner mod de homoseksuelle. Forfølgelsen kulminerede i 1965, da man oprettede særlige lejre, hvor alle anderledes tænkende, både politiske og seksuelle, blev anbragt og sat til tvangsarbejde. De blev officielt inthetneret for ikke at 'ødelægge' det omkringliggende samfund - nogle af dem kun på grund af deres udseende - uden nødvendigvis at være homoseksuelle.

Ifølge Tomas Gutierrez Alea, var det derfor oplagt at bruge konfrontationen mellem en homoseksuel og en heteroseksuel, for at beskrive et menneskes vej til større indsigt.

- Det er ikke for ingenting, at vi i de seneste år har set flere film, der kredser om netop dette tema. Tag for eksempel *Philadelphia*, som på overfladen handler om en AIDS-smittets kamp for at beholde sit job som advokat, og *The Crying Game*, der handler om IRA. I begge film bliver filmens mandlige, heteroseksuelle hovedpersoner tvunget til at tage stilling til deres holdninger, og ikke mindst deres eget køn, på en helt ny måde ved mødet med homoseksualiteten, siger han.

Jordbær og chokolade er den første cubansk producerede film, som beskæftiger sig med homoseksualitet, og det har heller ikke været helt nemt for hverken instruktør eller medvirkende, at arbejde med emnet. Jorge Perugorria, som spiller Diego, har således brugt en hel del tid og kræfter i efterfølgende interviews på at pointere, at han ikke selv er bøsse. Og både Tomas Gutierrez Alea og hans hjælpeinstruktør Juan Carlos Tabio havde store diskussioner om, hvor langt de kunne

gå i de intime scener mellem Davis og Diego.

- Vi kunne for eksempel aldrig have vist en samlejescene mellem de to. Faktisk har vi arbejdet ud fra, at de aldrig går i seng sammen. Selv en antydning ville simpelthen have stødt en stor del af det hjemlige publikum væk. Det ville samtidig fjerne opmærksomheden fra det, filmen handler om under overfladen, nemlig relationen mellem to mænd med vidt forskellig politisk baggrund og seksuel orientering, siger Juan Carlos Tabio.

Han blev koblet på som hjælpeinstruktør, da Gutierrez blev syg af cancer under optagelserne. Deres samarbejde var så positivt, at de har fortsat det, også under både forberedelser og instruktion af *La Guantanamera*.

Jordbær og chokolade har haft stor succes, både i Latinamerika og i Europa, og den har vundet et utal af priser, blandt andet Sølvbjørnen og Juryens Specialpris under filmfestivalen i Berlin i 1994.

Cuba har siden revolutionen været kendt for en stor filmproduktion af høj kvalitet. Men de senere års meget hårde økonomiske situation på grund af Sovjetunionens opløsning, har tvunget ICAIC til at skrue kraftigt ned for blusset. *Jordbær og chokolade* var således den eneste film som blev produceret i Cuba i 1993.

Den blev overordentligt positivt modtaget, da den kom op i Havana. Det mener Gutierrez skyldes cubanernes voksende lyst til at se forandringer.

- Vi bliver stadig mere åbne overfor den vestlige verden - på godt og ondt. Derfor melder der sig et nødvendigt krav om, at man kan se forandringer. Men vores økonomi går ikke mod større levestandard - tværtimod. Så biografen og filmen er det bedste bud på at slippe bort, og se et bud på en anderledes verden. Vores film præsenterer ikke publikum for en anden verden - men en helt ny måde at se på deres egen hverdag, slutter Tomas Gutierrez Alea.

Jordbær og Chokolade (Fresa Y Chocolate), Cuba 1993. I: Tomas Gutierrez Alea & Juan Carlos Tabio. P: Miguel Mendoza. M: Senel Paz & Tomas Gutierrez Alea. F: Maria Garcia Joya. Lyd: Germinal Hernandez. Kl: Miriam Talavera & Osvaldo Donatien. Mu: Jose Maria Vitier. Medv: Jorge Perugorria, Vladimir Cruz, Mirta Ibarra. Længde: 1 t. 51 min. Udl: Warner & Metronome. Premiere: 07.07.95.